

TAMRENERNE I GRØNLAND

EN STATUS OVER RENAVALSFORSØGET

Af kontorchef *Jens Fynbo*

Det er ikke rigtigt at tale om renavlsforsøg i Grønland idag. Forsøget begyndte i 1952 og i de første år var de, der arbejdede med denne sag, selvfølgelig meget spændte på forsøgets forløb.

Idag – næsten 10 år efter – kan det konstateres, at det var rigtigt at føre denne plan ud i livet, og landet har vist sin egnethed til dette erhverv.

Man er endnu ikke nået til det punkt, hvor renerne „strømmer henover Grønland“, men der er nu skabt grundlag for et erhverv, der ikke skal udvikles som statsdrift, men som kan udvikles videre på private hænder.

Det må derfor være tidspunktet nu at gøre status over det, der er sket, og tænke på de forhold, som presser sig på idag, for at undgå tilpasningsvanskeligheder for de – forhåbentlig mange – fremtidige renejere i Grønland.

Lad os først få lidt tørre tal over udviklingen indenfor rendriften i Grønland gennem snart 10 år.

Den 12. september 1952 afsejlede A. E. Sørensens m/s „Hanne S“ fra den lille nordnorske by Kjøllefjord med 300 rener ombord. Den 25. september samme år ankom „Hanne S“ efter en meget hård rejse over Atlanterhavet til Godthåb, og om aftenen gik den første ren i Grønland ad „Kongebroen“. Desværre var 37 dyr gået tabt under overfarten (se Grønland nr. 4, 1960, „Tamrenerne i Grønland“ af Jens Rosing). Antallet af dyr, der gik iland, var derfor kun 263 stk.

En del kalve er i tidens løb gået tabt umiddelbart efter fødslen, ligeledes er enkelte dyr gået tabt i sneskred eller ved uheld under dyrenes ophold på eller passage af fjeldskråninger, men udviklingen viser klart, at det indtryk, som Knud Rasmussen og dennes ledsager havde i 1904 var rigtigt: „Det er et godt renland“. Det synes de norske samer, som det hidtil har været nødvendigt at antage til renvogtning, også.

I løbet af 1960–61 etablerede Johan Hætta sig som den første private renavler i Grønland. Han havde først bevist sin dygtighed som renvogter gennem adskillige års tjeneste ved forsøgsstationen Itivnera og forud herfor lå hele hans uddannelse i Finmarken fra vuggen – der sikkert mest af alt har lignet en pulk.

To tusinde rener styres gennem snestormen.

Foto: Jens Rosing

I	1953	slagtedes	0	dyr	og	fødtes	70	kalve.	Bestanden	ved	årets	udgang	326
	1954	—	0	—	—	—	177	—	—	—	—	—	461
	1955	—	25	—	—	—	240	—	—	—	—	—	645
	1956	—	125	—	—	—	400	—	—	—	—	—	900
	1957	—	0	—	—	—	ca. 600	—	—	—	—	—	ca. 1500
	1958	—	200	—	—	—	566	—	—	—	—	—	1500
	1959	—	262	—	—	—	ca. 750	—	—	—	—	—	2200
	1960	—	307	—	—	—	800	—	—	—	—	—	ca. 2700
	1961	—	503	—	—	—	900	—	—	—	—	—	*3000
Ialt			<u>1422</u>				<u>4403</u>						

*Heraf ca. 700 private (se nedenfor).

Der slagtes i november. Når dyrene er aflivet, hugges „hornene“ af og bliver til en stor dyng, og herefter transporteres kroppene ned til slåning. I Itivnerabugten ligger bådene og venter på last.

Foto: Jens Rosing

En opvækst i „renland“, der gjorde ham egnet til et af de erhverv, som kræver mest af sin udøver, både for så vidt angår tålmodighed som ren fysisk udholdenhed.

Lappegogden i Finmarken Arne Pleym, som har været med ved antagelsen af alle de samiske renavogtere, der i tidens løb har gjort tjeneste i Grønland, gav forud for ansættelsen en uforbeholden anbefaling af Johan Hætta, og det viste sig, at han ikke havde overdrevet.

Hætta var en god medarbejder, men i det lange løb var et lønarbejde ikke nok for ham, han ønskede at få sit eget, og da han havde stiftet familie i Grønland, var tiden herfor inde.

Fra statens side er der blevet ydet Hætta den støtte, som det tilkommer den, der opfylder betingelserne for erhvervsstøtte, boligstøtte og lån af dyr, og derfor har Hætta nu en flok på 600 dyr og har af kommunalbestyrelsen i Godthåb fået tildelt brugsret over et område i Godthåbsfjorden. Et nyt blad er dermed vendt i Grønlands historie. Et nyt erhverv er skabt, en ny slægt er grundlagt, som måske kan blive stammen i et fremtidigt rendynasti.

Man har forsøgsvis slagtet rener som vildt.

Foto: Jens Rosing

Men hermed står vi også overfor fremtidens problemer.

Jon Eira, som med en kortere afbrydelse har været renavogter, og leder af forsøget siden dette begyndte, aflønnes nu således, at en del af lønnen udbetales i form af avlsdyr, og en skønne dag vil han også anmelde sit ønske om brugsret til et landområde, og der kommer sikkert andre, og for ikke at komme bagefter udviklingen, må man nu se på, om der er land nok, så områder kan stilles til disposition for fremtidige renejere.

Der må nu fastlægges retningslinier for tildeling af områder til renavl og desværre kan der ikke umiddelbart drages sammenligninger mellem forholdene i Finmarken og i Grønland.

Renavlen i Norge, Sverrig og Finland er et ældgammelt erhverv, som altid er blevet drevet ud fra den forudsætning, at renejerne skulle ud til kysten for at handle.

Det blev en naturlig ordning i disse landområder, at renejeren i sommertiden drog ud til kystegnene med hele renflokken, medens man om vinteren holdt sig inde i højlandet, hvor snemængden og navnlig dens konsistens var sådan, at den ikke betød

nogen egentlig hindring for renerne i at skrabe sig vej ned til føden. Et sådant arrangement kan gennemføres i disse egne, hvor terrænet er relativt jævnt.

Landet er ganske vist gennemskåret af vandløb, men dem lærte renerne at forcere.

I Grønland er forholdene ulige vanskelige. Mange steder danner fjeldene formationer, der er uoverstigelige for renerne, og de gode sommerbeitepladser ligger ofte nær ved gode vinterbeitepladser netop på grund af Grønlands meget ujævne overflade.

Endelig har man vel i dag lov til at regne med, at helikoptere i fremtiden vil blive så billig i drift og almindelig i anvendelse, at problemet med at skulle ud til kystbyerne for at handle kan løses, uden at renejene skal påtage sig den enormt anstrengende opgave at drive en flok på 1000 dyr eller mere over lange og uvejsomme strækninger.

De ansvarlige myndigheder er ifærd med at finde frem til en ordning for tildeling af områder for rendrift, og selvom de eksisterende skandinaviske regler ikke umiddelbart kan overføres til Grønland, kan der sikkert heri findes en ledetråd.

Renavlsforsøgets forløb ville sikkert ikke have været så godt som tilfældet har været, hvis ikke der kunne trækkes på nordmændenes viden. Danskerne og grønlænderne er jo nybegyndere indenfor dette erhverv. Man må håbe på – og kan sikkert trygt regne med – at også ved udarbejdelse af regler for den fremtidige private rendrift, vil der kunne øses af den viden som er samlet gennem århundreder således at den voksende befolkning i Grønland ikke får behov for at indføre uundværlig kødforsyning fra andre dele af verden, men at denne vil være tilstede indenfor det udstrakte lands egne rammer. Det er der mange som håber på, og som er overbevist om, at det vil lykkes.